se conferunt, quæ ibi prope est, emissis amygdalis, maximã illarum quãtitatem ab incolis colligi, ex qua insulæ incolæ uiuunt: nam parua est insula. Est enim huius auis maxima (ut dixi) in concoquendo uis, præcipuè autem sylueſtris.

Aues in quot dieb. formentur.

Generale est omnibus auibus, oua ter septenis dieb. incubare, neq; enim longiori tempore uacare possunt fouendis pullis, neq; breuiori tam perfecta animalia conformari: atq; ea causa est (ut opinor) quòd non adeò euidens sit discrimen inter aues, uelut inter pisces aut quadrupeda: plus enim longè differt elephas solertia atq; prudentia à cuniculo, quàm aquila à regulo. Eadem etiam causa aues generaliter diu uiuunt, quanquam exiguæ: tametsi referant passeres propter fœcunditatem, bimatum non excedere.

CVRA AVIVM.

CAP. XXXV.

Auium tria genera.

AVIVM quædam cicures, aliæ sylueſtres, aliæ mediæ. Cicures sunt apud nos gallinæ, anates, anseres, columborum genus quoddam maius, quod plerunque pennatos habet pedes. Pauonum utrunq; genus, scilicet Europeorum, atq; Indicorum, sylueſtres: uel quæ nunquam fiunt domesticæ, ut hirundo & gustardes. Quædam mediæ, uelut psittaci, carduelcs, picæ: quæ licet mansuescant, non tamen edunt filios. Quædam non toto genere mansuescunt, sed contingit aliquam mansuescere, uelut passeres: refertur illud Catullianum, Passer deliciæ meæ puellæ. Nec fabula est: raro tamen contingit, & ob quam causam dictum est: Mansuescunt & apud Indos maca & xuta: est autem xuta, anate (ut referunt) paulò maior: educatur in prouincia sancti

Xuta auis.

Iacobi

Iacobi portus ueteris. Vt cicur auis perfectè dici possit, oportet ut filios ædat, ac non horreat humanam conuersationem. Vnde coturni Cyprij, qui in caueis fermè singulo mense pariunt: hi sunt perdice maiores, rostro & pedibus croceis. Turtures quoq; in caueis pariunt: quòd hæ aues, salaces, fœcundæ, & timidæ sint: non refert, an eas coturnices appelles. Contendunt alij qualeas, coturnices appellari: satis constat coturnum, qualea esse sexcuplo maiorem, nec ultrò ad nos uenire, nec similem omninò esse. Corui igitur non sunt cicures, & si admodum mansuescant. Nullum genus auium magnarum, seu gallinæ, seu pauones, aut corui sint, uel grues, aut ciconiæ, ita mansuescit, ut si propiùs sint, non conentur tibi oculos eruere. Hoc enim periculum à maximè mansuetis gallis passus sum, alij uerò etiam iacturam: maximè à pauonibus infantes arcendi sunt. Vt uerò educentur, mereanturq; cicures fieri, quinq; sunt necessaria: magnitudo, bonitas carnis, mansuetudo, fœcunditas, & facilitas alendi. Vnde aues paruas non cicuramus, utilitatem labore, & dispendio superante: neq; picas, quòd non sint ediles: neq; gustardes, quòd non mansuescant: neq; cigni, tametsi alioquin essent ualdè utiles: non enim capti, fœcundi sunt. Non ignoro tamen, in Anglia ali in stagnis, certis dominis, ut capreoli, & cerui: hoc enim uidimus, sed eo modo omnes aues cicures dici possunt: non enim captiui sunt, nec inter homines uiuunt, sed liberi, hominum potentia sibi eos uindicante: nec transeunt ex proprijs in alienas aquas, sed quasi cicures sint, in eisdem manent, ubi creuerint. Ob difficultatem alendi, multa auium genera, quæ piscibus uiuunt, & quæ in desertis certo uiuentes cibo, & carniuoras, non cicuramus. Institutum autem nostrum hic est de triplici genere loqui, sed diuersa ratione: de cicuri-

Coturni Cypri.

bus, ut benè procreentur, & educentur: de sylueſtribus, ut capiantur: de medijs, ut manſueſcant, educentur, doceantur.

Vt gallinæ, & anates à uulpib. ſint ſecuræ.

Inter reliqua, quæ ad educationem gallinarum faciunt, (nam hæ fœcundæ ſunt, facilè alunturcarne præſtant, & magnitudinem congruam habent) referunt decoctam uulpem, & in fruſta diuiſam, datamq; in cibis, illas ſecuras reddere à uulpibus per bimeſtre temporis ſpacium: idemq; in anatibus atq; anſeribus: id uerò expertum in ualle Anguſciæ nomine Glemores, in Scotia, cùm uulpium maxima ſit copia. Hoc ſi contingat, neceſſe eſt carnes gallinæ odorem illum retinere: quod quomodo procul ſentiant uulpes, dictu facilè non eſt: ſed Boëthius adeò conſtanter affirmat, ut pudeat non ſcribere, quod pudet ſcripſiſſe.

Auium uictus.

Edunt aues certos cibos, ſemina, herbas, uermes, piſces, muſcas, atq; alia multa: terram uerò non exiſtimaſſem, ſed tamen uidi: quod mirum eſt, id an contigerit naturæ ratione, aut fame, aut quod aliquid è terra eruerẽt, quod ſaluſius eſſet, mihi incertum eſt.

Aues maſculæ quomodo diſcernantur à fœminis.

Maſculos à fœminis facilè dignoſcere licet, cùm adulti fuerint, in pleriſq; generibus: pullos autem difficilimè. Ob id hac obſeruatione uti decet, exemplo à pauonibus ſumpto, quorum tum manifeſtum diſcrimen eſt, cùm iam creuerint, antè tam obſcurum. Itaq; maſculi, colore ſunt ferrugineo, ac uario, mixtoq;, & ſub alis pennæ, quas gladios uocant, rubent: in fœminis, color in dorſo liuet, nec ulla uarietas, neq; ſub alis gladij rubent. Pleriſque in generibus maſculi canunt, ſilent fœminæ, ut philomenæ, cardueles, galli, coturnices quoq;, teſte Ariſtotele. Sed apud nos fœminæ qualeæ, canere exiſtimantur: forſan falsô, aut qualeæ à coturnicibus differunt. In quibuſdam, diuerſitas

uocis

uocis sexum ostendit. Et plerunq; masculi, uocem habent robustiorem, caput maius, motum uelociorem, uegetiores, oculis alacriores.

Quinq; causis aues ali, ac custodiri solent: uel ob loquelam, ut picæ: uel ob cantum, ut philomenæ: uel ob uenationem, ut accipitres: uel ob gulam, ut gallinæ, & anates: uel ob pulchritudinem, ut pauones nostri. Maxima autem & præcipua cura est earum, quæ ob saginã aluntur, & uenationem. Aues ad uenationem idoneæ, antiquis notæ, in duo genera diuiduntur: Accipitrem, & Aquilã. Accipiter propriè est, qui auem capit: inde iugulat. Aquila autẽ ferit ungue maiore, inde capit, & uescitur. Sunt ex aquilarum genere quædam, quæ aliquando centum aues in una die occidunt, cùm una aut duabus tantùm indigeant. Verùm alij aquilas appellant, quæ magnæ sunt: paruas, accipitres.

Accipitres hoc modo optimi, qui pondere inter decimam, & undecimam sunt unciam: nulli fermè duodecimam attingunt: plerique inter septimam & octauam, atq; hi leues. Commune est non solùm his, sed rapacibus omnibus, ut sint rostro, & unguibus aduncis. Quæ uerò feriunt, ungulam habẽt maximè dextri pedis superiorem acutam, robustam, & firmam. Pectus harum auium acutum est, ut facilè per aërem ferantur, & alæ, caudáq; ampla. Accipitres præcipuè cerebro uescuntur, alioquin etiam carne. Propria præda harum auium sunt columbæ, & aues aquaticæ, quòd earum sit numerus incredibilis, ob fœcunditatem, & alimenti copiam. Maximus in accipitrum genere est, quem uocant asturem: atque hic anatum exitium est. Aristoteles decem, aut ampliùs genera esse accipitrum refert: sed solis nominibus plenè contentus, magnam in rebus obscuritatem reliquit. Minimus accipiter est, quem smeriglium uocamus,

Accipitres.

camus, animosus, & uiuax, ac masculus. Fermè enim in rapacium auium genere, fœmina maior est masculo. Sunt qui hunc aëfalon Aristotelis esse existiment: sed postquam id non planè compertum est, nec Aristoteles quicquam de ea aue referat, quid attinet talia curiosiùs quærere? Vnum satis constat, artem docendi accipitres. Aristotelis temporibus nondum inuentam esse: non enim adeò siccè hæc pertransisset. Nostra autem ætate, hæc in maximis delicijs habentur: sunt'q; non solùm accipitres, sed quos falcones uocant, aquilis minores, & minoribus longè alis. E' quibus generosissimi sunt sacri, aquilis robustiores, & unguibus firmioribus capite grandi, rostro longiore, quod commune est omnibus, cùm ad aquilam comparantur: non tamen adeò graues sunt, ut aquilæ, nec tam magnis alis, & in sublime semper feruntur. Rapacium enim auium quædã sublimes rapiunt, quædam humili in regione uolãtes, quædam, quod alis haud fidant, in terra: atq; hoc discrimen columbæ agnoscere feruntur: quæ cùm rapacem auem uident, si ex his sit, quæ sublimes rapiunt, prope terram feruntur, aut in terra desident: si ex his sit, quæ prædam in terra queritant, in sublime ipsæ feruntur. Hoc unum genus, caudam solùm longam habet. Proximum ei est, quod more quodam diu circumuolitat, aquilarum instar: nec hoc aquilas formidat, nec paruas aues uenatur. Tertium est montanum, quod præcipuum habet, ut pedes frequenter respiciat. Est autem indignabundum, quod commune est etiam cum accipitribus: uix enim ab aucupe reuocatur, si præda euaserit. Post hæc sunt, quos uocant peregrinos, quoniam longiùs peregrinantur: & sunt minores prioribus, longis alis, & coxis, breuibus cruribus, & cauda, magni capitis. Optimi, qui rostro sunt cœruleo. Post hos reliqui non numerantur in-

Falcones.

tur inter generosissimos. Eorum uerò qui inter generosissimos censentur, nulli apud nos frequentiores peregrinis habentur.

Est autem falconum generosiorum forma hæc, collum breue, caput crassum, & rotundum, os pectoris acutũ, alæ longiores, cauda non longa, crura breuia, & contracta, atque neruosa, teretia q̃ superiùs, inferiùs autem firma, & sicca, colos in facie ex nigro masculosus: cilia nigra, sed circa oculos maculæ ex nigro albæ, atq̃ cinereæ, uirgisq̃ similes: ipsi oculi uehementer crocei, cum pupilla nigra. Pedes ex croceo albescentes, uox ex acuto in graue tendat: qui autẽ nimis clamosi sunt, ad aucupium minimè apti, cũ uoce sua aues terreant, atq̃ fugent. Proprium eorum est, cum impetu in prædã ferri. Quidam adeò sæui sunt, maximeq̃ montani, ut cædendo aues, & persequendo, cibi obliuiscantur. Refert Albertus, cũm falconi aquila perdicem præripuisset, illum ascendisse, percussaq̃ in capite aquila, semet & illam interemisse. Nec debent falcones à nidis ante perfectionem tolli: quòd si contingat, non contrectentur, sed fabricato nido illorum proprio persimili, carne ursina, atq̃ pullorum alantur, aliter alis deficiuntur, facileq̃ eis crura, cæteraq̃ membra franguntur. Falconum optimorũ forma.

Omnibus rapacibus auibus anhelitus, pedes, pennæ, & sanies, quæ supra caudam est, ueneno infecta sunt. Et si contingat unguibus eo humore infectis hominem lædi, laceraríq̃ cutim, persæpè moritur: caro tamen illarum, & maximè accipitris, leuis est, & facilè concoquitur, & suauis est, atq̃ salubris aduersus dolores intestinorum, atq̃ uentriculi: cordi quoq̃ confert. Qui uerò astures uocantur, cancrorũ carne delectãtur, eamq̃ pro præmio ab aucupibus accipiunt: sed tamen non uenantur, etiam si liberi sint, cancros. Aues rapaces rostrum & ungues, & anhelitũ habent maleficum.

In aquilarum etiam genere, herodius est quasi princeps, omnes alias aues deuorans. Solitarium tamen est, nisi dum filios secum dedurens prædari illos docet: quos ubi instruxerit, è regione pellit. Videntur autem falcones ex alio genere esse, quoniam herodij, & aquilæ etiam educatæ, uix ad aucupium instruuntur: at falcones, etiam sylueſtres, ubi hommes cum canibus aucupibus uiderint, operam suam præbent, & percutiunt aues, alias terrent, hominibus, & canibus sociæ, ut partem prædæ accipiant: quod sæpè obseruatum est. Idem etiam Aristoteles de accipitribus, refert, apud Cedropolim Thraciæ. Simile quoque de lupis, apud Mæotidem paludem fermè retulit, qui socij piscatorum pisces in retia compellunt, prædæq; partem accipiunt: quam nisi acceperint, ubi occasio detur, illorum retia dilacerant. Mirum est, quod Aristoteles retulit de accipitribus, scilicet corde auium non uesci, cùm constet in domesticis cor etiam maximè appetere. Sed forsan alia tunc erant accipitrum genera, uel diuersitas ex regionum natura contigit.

Falcones, & accipitres sylueſtres, & lupi, socij in aucupio, & piscatu.

Corui, & picæ aucupes

Omne genus auium carniuorum instrui ad aucupium potest: unde etiam picæ, quòd passeres edant, & corui alaudas. Verùm si instruantur, etiam perdices capiunt, & cũ hominis auxilio, etiam coruos sylueſtres. Est etiam falconum discrimen, ab educationis tempore sumptum. Sunt enim nidularij, ut ita dicam, qui è nido excipiuntur: atq; hi plerunq; clamosi, & difficilis educationis, ut dixi. Quæ uerò à Iunio ad Augustum capiuntur, uocantur peregrinantes, seu ramenghi, qui difficilimè educantur, & instruuntur ob calorem. Sunt & qui sori appellantur, capti à Septembri ad Nouembrem, hi optimi sunt sui generis: nam & iuuenes facilè mansuescunt, & robusti, & anni tempore tepido, meliùs

Falconum differentiæ à tempore capturæ.

meliùs disciplinam admittunt. Sequentibus quatuor mensibus, morbosi sunt ac morosi, licet pulchri. Post hæc tempora capti, robusti quidem sunt, sed fallaces, quòd in libertate iam plenè adoleuerint: cuius memoria facilè peruertuntur à disciplina.

Accipitrum à regionib. differentiæ.

Sunt & differentiæ aliæ à regionibus, & maximè in accipitrum maiorum genere, quos uocant astures: optimi, & maximi Armeni, pedibus albis & pulchri: pòst Illyrij, pedibus & corpore magni: inde Roxolani, qui ex Sarmatia, & ipsi magni corpore: atq; hæc tria genera præcellunt. Parnorum autem optimi, qui pedes habent croceos: & nigrantes parui, Italici. Et generaliter parui, masculi censentur, suntq; fortiores & magnanimi. Cùm uerò duo sint necessaria in his auibus, mansuetudo, & generositas: quoniam plerunque generositas cum feritate iungitur, rarò sunt generosi ac dociles: nam dociles, mansueti sunt. Constat igitur, accipitres difficulter generosos, aquilas uerò mansuetas inueniri.

Auium rapacium alimēta quædam.

Cauendum est in illorum nutritione, ne carnes duorum generum eis exhibeantur, nec animalium senum, neq; ægrorum: optimæ leporum, cuniculorum, canum, murium, vulpium, perdicum, pullorum, & generaliter uiuentium ex granis, ut etiam auicularum: pessimæ felium, & luporum, & rapacium auium, cerebraq;, & pili, & ossa quadrupedum: mediæ, auium aquaticarum, sed ex his meliores fuligæ, deteriores maiorum, ut anserum & cignorum: & siccorum, ut ciconiarum, & gruum. Vrsi quoq; caro (ut dictum est) optima, suis quoq; non pinguis haud mala.

Indicia morborum falconum.

Laborant hæc auium genera, ut reliqua omnia, morbis tam animi, quàm corporis. Corporis morbi, ex excremētis, ac uomitu, pennarum conturbatione, uel si oculos clausos teneant,

uoce pigritia, potu, cibi abstinentia dignoscuntur: sanum excrementum, album, purum colorem refert, substantiáq; concretum mediocriter: uomitus purus. Morbi omnes fermè, ut hominibus, & equis, in capite, inguine, iecore, febris, podagra, atq; alij innumeri, quorum cura generatim subscribetur.

Anserina oua fœliciùs ac pauonina à gallinis fouentur: ita autem sunt supponenda: quinq; oua pauonum, reliqua gallinæ supponantur, decima die oua omnia gallinacea subtrahantur, & alia item gallinacea totidem recentia supponantur, quot ablata sunt, ut tricesima luna, hoc est, expletis triginta diebus, possint cum pauoninis ouis aperiri: oua autem pauonum, quæ gallinæ subiecta sunt, sæpè manu conuertantur, quia hoc ipsa facere uix ualebit: unam partem oui notabis, ut te subinde conuertisse cognoscas. Porrò cùm nati fuerint, maxinè custodiendi sunt, cùm cristam mittunt, tunc enim facilè pereunt. Anserina autem gallinaceis eodem modo supponantur, amoueanturq; nam pauonum, & anserum cubandi idem tempus est, gallinarum autem dies uigintiunus, nouem uidelicet minùs, quàm pauonum. Ouis tamen anserum urtica subijciatur. Hæc Palladius. Verùm ego experimento didici, pullos anserinos, aut pauonis, qui ex gallinarum fœtu proueniunt, cùm oua pepererint, ea nolle fouere: atq; ita cogi, ut perpetuò gallinæ seruitio indigeamus: quamobrem eos saltem, quos propagationis causa habere uolumus, consulo, ut à suo genere cubari facias. In fasianis eadem ratio exactè, quæ in pauonibus, sed quindecim oua supponuntur, cætera sui generis terminus idem est. Gallinæ uinaceis sterilescunt, hordeo semicocto, & plura pariunt oua, & maiora. Nihil autem melius hyeme, quàm locus tepidus, Sol, granaq; caliediora,

dicra, & uermes, qui è fimo oriuntur. Si aues pediculis detinentur, seu gallinæ, seu anseres, aut minores, oleo lini illito curantur. Auium pediculis.

Gallinæ albo ueratro pastæ, moriuntur: & tamen tutò edi possunt: exhibetur illis cum axungia, alijs auibus cum cibis consuetis. Referunt etiam alio, quod in agris spontè nascitur, comesto obstupescere. Certius, quòd auiculæ si panicum aut milium cum auripigmento albo coquatur, statim intereunt, & tum tutò eduntur: bis enim infringitur uis ueneni. Medemur morbis rapacium auium, uelut fermè hominum, abstinentia cibi: atq; tum maximè carnes in aceto maceratas exhibent à longo ieiunio. Vomitu, is prouocatur, gossipio, uel pluma carnibus admixta: relinquunt & osicula in ea, ut uidi: reijciunt solæ carniuoræ per os cibum: credo, quòd ob uoracitatem, ossa, & plumas sæpè deglutiant. Purgatione cum aloë, rhabarbaro, erythrodano, pipere, mastiche, lauri folijs, atq; myrrha: ferunt enim medicamenta ualidiora, & sectione uenæ crurium, & candentis ferri exustione. Auibus caedi piendis ueneno. Auium ratpacũ cura.

Capos, & gallos referunt, & iure, edito allio ferociores reddi ad pugnam: capi etiam deplumati, & urtica tacti, mopullos fouent, & curant: consutis etiam oculis, mirum in modum impinguantur. Auicularum præcipuè philomenarum, & melanocephalarum cibus medicinalis, paston Italicè dictus, cicerum exorticatorũ, nec subtilissimum in pulauerem redactorum, libras duas, butyri uncias quinq;, mellis tres, amygdalarum sex, croci dimidium quadrantis: sunt qui cum ouorum luteo conficiant. Si ægrotent, abscissa pustula alba, quæ super caudam iacet: si intumuerit, effluente sanie, cibum oblatum capiunt: debent autem loco satis libero & calido emitti: sic sæpè sum expertus. Calidum e- Capi quomodo mores mutent, & impinguentur. Auiculaum cibus.

nim omnibus paruis animalibus sanguineis, & præcipuè auibus, utile.

Auiculæ quomodo pulchrè alantur.

Docentur mirum in modum auiculæ canoræ, & maximè carduēles: filum pedi annectitur, sicq; alligatur semicirculo ligneo, semicirculus speculi tabulæ intruditur, alius infra, ambitu maiore, ita ut ascendere, descendereq; possit: ludit cum propria imagine, sibi similem in speculo esse existimans, à lateribus superioris circuli, duæ paruæ sitellæ, altera milio uel panico, uel nucibus: altera aqua plena, eaq; ratione constructæ, ut una demissa, altera trahatur: miraberis auiculæ industriam, cùm nunquam aliâs hoc studio opus fuerit ei.

Accipitrib. amica, & utilia.

Accipitri amica sunt saluia, & menta, & ex arboribus, abies & salix. Et si sanguinem auium bibat recentem sæpiùs, fit fortior atq; robustior: amica etiam illis est aqua, & Sol, & exercitium, ut & reliquis animalibus: confert & illis suillus pulmo, cum illius felle sæpiùs in cibo datus, purgat enim illos. Quòd si plumas mutare uelis, ac pennas, carnes muris cum puluere pisciculorum dato, uel carnes gallinæ serpentum carnibus nutritæ.

Vt rapaces aues pennas mutēt.

Modus castrādi aues securus.

Castrantur galli absque uulnere atque periculo, tum cæteræ aues, ut referunt (atq; id rationi consentaneum) si deplumatæ inter caudam, & anum candenti igne exuranturur. Caudam enim dimittunt, nec canunt, nec ineunt fœminas. Gallinæ uerò fœcundæ fiunt, tota hyeme oua parientes præcisis urticis, cùm iam semen effundere cœperint, sicq; catis, & per hyemem cum furfuribus permixtis: excalefaciunt enim uiscera, & sanguinem excrementitium, ex quo oua fiunt, progignunt. Ita nihil natura tam uile effecit, quod non solertia humana in commodiorem usum conuerterit. Hirundines sic docuêre, atq; turritos columbos, literas

Gallinæ ut oua hyeme paruo sumptu gignāt.

teras in obsessas urbes deferre. Alij, rursus captis hirundinibus, escaq; accensa pedibus annexa, urbes obsessas incenderunt: ut Hadingus Danorum rex Dunam urbem, alijq;, ut aliàs diximus.

AVIVM PROPRIETATES.

CAPVT XXXVI.

VT ab omnium nobilissima incipiam: pauonis caro assata, (ut beatus Augustinus refert se expertũ) per mensem sic seruatur, ut neq; sapor, neq; odor deterior reddatur. Per integrum quoq; annum experimentum produxit, nec corrupta est: cõtabuit tamen. Id partim contingit ob proprietatem, partim ob naturam. Nam de beati Augustini authoritate dubitandum non est, neque de illius grauissimi uiri: cùm maximè res ea sit, quam liceat rursus experiri. Qua de causa meritò Albertus uenis accusandus, qui dicta ab alijs tanquam à se experta, libris suis inseruit: unde & his, & alijs fidem abrogauit. Id factum est cupiditate gloriæ nimia: & iudicij proprij confidentia. Ergo de proprietate nihil agam: nam si qua est, obscura ratio illius est: de natura ipsa dicendum est. Est in pauone temperies frigida, siccaq;: ob hoc exhausto exiguo illo humido, quod superest, putredini resistit. Nec uerò hoc sufficit, nam sturnorum quoque caro id efficere deberet. Oportet igitur non solùm talem esse, sed & densam, ut optimè concoctus humor pinguior, putredini resistat. Oportet igitur carnem hanc melancholicam (ut Græci dicunt) esse, & densam, & humidum pinguissimum habere. Forsan qui nostra non legerunt, densum idem & terreum existimabunt. At non sic est, sed densum ostendimus

Pauonis caro assata, per annum seruatur.